

Eric Hoeprich

en Orkest van de Achttiende Eeuw

Weber en Kurpiński : Klarinetconcerten
GLOSSA GCD921128

Hij is al vele decennia zowel pionier als professor en perfectionist in de toegepaste wetenschap van de historische klarinet(ten). Eric Hoeprich, die met zijn 65 jaar inmiddels tot de pré-pensionaten gerekend mag worden, is geen man om op zijn lauweren te gaan rusten. Integendeel, misschien zijn juist dit voor hem de jaren om te oogsten en de vruchten te plukken van zijn noest opgebouwde kennis van ontstaan en ontwikkeling van de klarinet. Hoeprich is internationaal geroemd om zijn kennis en buitengewone musiceer kwaliteiten. In die lijn past naadloos het opnemen van beide klarinetconcerten van Carl Maria von Weber. Dit natuurlijk met begeleiding van zijn 'eigen' orkest, het Orkest van de Achttiende Eeuw, waar Hoeprich sinds de oprichting door Frans Brüggén in 1981 deel van uitmaakt. Opus 73 en opus 74 worden op de cd verrassend geïnterrupteerd door het onbekende mini-klarinetconcert van de Poolse componist Karol Kurpiński.

Interessant is uiteraard op wat voor klarinet Hoeprich de strijd met de virtuositeit van Von Weber is aangegaan, anders gezegd: welk authentiek instrument kan de veeleisende romantische partituren van Von Weber aan? Hoeprich omschrijft in het cd-boekje dat het hier gaat om een kopie van een klarinet van de Berlijnse bouwers Griessling & Schlott. Een tienkleppig instrument dat Heinrich Baermann ook bespeeld zou hebben en dat de paden opende naar meer toonsoorten en niet onbelangrijk: gemakkelijker te behappen chromatiek. Een klarinet, ontdaan van de

meest nijpende kinderziektes en dankbaar uitgangspunt voor de virtuoze inhoud van de partituren van die tijd. Bovendien weet Eric Hoeprich dat de klank van deze uit buxushout gemaakte klarinet minder zacht en weëig is dan de klarinetten waarop Anton Stadler nog speelde. Het klankidoom valt het best te omschrijven als robuust en enigszins donker van kleur. Het lijkt wel het predicaat van een mooie wijn.

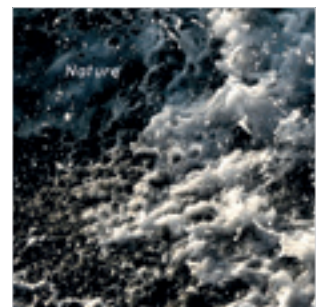
In juni 2019 stationeerde het Orkest van de Achttiende Eeuw zich in de Amsterdamse Keizersgrachtkerk, een ruimte die zich al vele jaren heeft bewezen als veelzijdige opnamelocatie. Eric Hoeprich liet zich voor deze opnames vergezellen door dirigent Guy van Waas, voor wie de oorspronkelijke klarinet totaal geen geheimen meer heeft (hij was als klarinettist werkzaam in het Orkest van de Achttiende Eeuw, het Orchestre des Champs-Élysées en de Akademie für Alte Musik Berlin). Een koningskoppel eigenlijk. Guy van Waas laat het Orkest van de Achttiende Eeuw groots klinken en schroomt niet de bovengrens van de dynamiek op te zoeken. In zo'n mate dat de klank van Hoeprich' klarinet in het *Eerste Klarinetconcert* soms bijna ten onder gaat.

Bovendien is er een opmerkelijk verschil tussen de uitvoeringen van beide klarinetconcerten. De bezonkenheid en uitermate prettige manier van ademen en fijne detaillering van solist en orkest in het *Tweede Klarinetconcert*, opus 74, valt maar nauwelijks te rijmen met de wat gehaaste sfeer in het *Eerste Klarinetconcert*. Na de frisse inleiding van het orkest lijkt Hoeprich in zijn frasering wat voorover te vallen in plaats van het geheimzinnige aspect van het 'con duolo' te belichten. Los van de puurheid van het musiceren, waar technische ongemakken absoluut geen rol van betekenis spelen, ontbeert deze uitvoering een zekere inwendige rust. Hoeprich gaat met speels gemak om met versieringen, laat wel opvallend genoeg de dubbelslag weg, voorziet de articulatie van weinig staccato, maar onderstreept in alles zijn technische perfectie, waar ook intonatie nergens een punt van twijfel is. Hoeprich en Van Waas maken er een triomfantelijk geheel van.

Ook in het *Tweede Klarinetconcert* is het orkest vlegig en fors in de tutti, maar ter ondersteuning van de klarinet complementair. Het biedt Eric Hoeprich de mogelijkheid meer details te laten horen en bovenal meer rust en retrospectief in de uitvoering te stoppen. In die zin klinkt deze opus 74 dan ook meer ambachtelijk en misschien ook wel authentieker. Met als onbetwist hoogtepunt het fluweelzacht uitgespeelde middendeel 'Romanza'. De innerlijke verstillings bij Hoeprich vertaalt zich door naar een tedere en betrokken melodievoering.

Het *Klarinetconcert in Bes* van Kurpiński past naadloos in de latente virtuositeit van de vroegromantiek en is hiermee een prima klankbord voor Von Weber. Het concertino-achtige werk – ééndelig, met vlot in elkaar overlopende delen – is een smeltkroes voor de virtuoze aantrekkelijkheden van de vroeg-19e-eeuwse klarinet en leunt behoorlijk aan tegen clichématig. Maar dat wisten we later pas ... Hoeprich pareert alle technische uitdagingen van deze spoedcursus 'klarinetvirtuositeit-in-elf-minuten' schijnbaar moeiteloos. Maar laten we niet vergeten dat er ook bij hem een wereld aan uitgediepte techniek en bloed, zweet en tranen aan vooraf is gegaan!

Jos Ruiters

Fie Schouten

Nature

Sol Classics 010

Op 3 november 2020 is de nieuwe cd van Fie Schouten gepresenteerd tijdens het festival Sounds of Music in Groningen, deze bespreking is dus 'vers van de pers'. Fie blijft bijzonder actief in het promoten van haar instrument – basklarinet – en de

nieuwste muziek die daarvoor wordt geschreven. Behalve dat ze veel speelt in allerlei ensembles en lesgeeft aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen, is ze ook actief bij HOVO (Hoger Onderwijs voor Ouderen). De relatie tussen natuur en muziek werd door haar daar al eerder besproken. De composities op deze cd hebben alle met elkaar gemeen dat ze geïnspireerd zijn op natuurverschijnselen. Op de omslag staat een foto van Andreas Fröba, die ook een aantal van de opnames voor zijn rekening nam.

De cd opent met *Calling* (2015) van de Griekse, in Nederland woonachtige componiste Calliope Tsoupaki (1963) voor basklarinetsolo. De compositie maakt ook deel uit van de door Fie Schouten geïnstigeerde bladmuziekuitgave *Miniatures for bass clarinet* die door Donemus werd uitgegeven. Hierin staan elf nieuwe composities voor basklarinet. *Calling* is een indrukwekkend, sober stuk, waarbij veel gebruik wordt gemaakt van microtonen (door een hulp-greep en aanpassing van de embouchure kun je een toon een derde of twee derde lager intoneren). Daarvoor introduceerde Calliope Tsoupaki nieuwe tekens in de bladmuziek. *Calling* is een elegie en ook bedoeld als een roep aan dierbaren die ons verlaten hebben. Als inspiratiebron geldt de zee en het uitkijken over de zee. Ooit werd het stuk geschreven bij een expositie van kunstenaar Fiona Tan over de strijd tegen de walvisvaart. Als geheel ademt het werk een lamento-sfeer. Erg mooi gespeeld en een mooie opener.

Het oudste stuk op deze cd is ook het meest bekend: *Abîme des Oiseaux* van Messiaen uit diens befaamde *Quatuor pour la fin du temps* (ook in dit tijdschrift besproken door Kees van der Harst, zie DK60 en 61). Fie heeft dit deel op de bassethoorn uitgevoerd, naar eigen zeggen vanwege het sonore, maar toch ook slanke en bewegelijke karakter van zijn klank. Messiaen was begonnen aan deze solo op 10 mei 1940 en schreef die voor de virtuoze klarinettist Henri Akoka die hij in Verdun ontmoet had. Later nam hij het stuk op in het *Quatuor*. De *Abîme* (afgrond) staat voor de tijd en de vogels vertegenwoordigen het tegenovergestelde: ons verlangen naar hoop, vreugde en licht. Het wordt erg mooi gespeeld en klinkt goed op bassethoorn.

In het laatste jaar van zijn leven zat de Engelse componist Jonathan Harvey (1939-2012) veel in zijn rolstoel en keek naar de wolken in de lucht. De cirruswolken die hoog en traag voorbij drijven, inspireerden hem tot zijn solo *Cirrus Light* voor klarinet (2012). Een heel ijl en open stuk met enorm hoge tonen die heel mooi 'naar beneden vallen' in meest lange lijnen. Daartussen ook korte ritmische en fellere accenten. Er lijken invloeden van Messiaen te horen in de vogelgeluiden en sommige loopjes omhoog. Het stuk eindigt op een heel hoge en heel lang aangehouden toon. De Finse componiste Kaija Saariaho (1952) studeerde net als Tsoupaki bij Louis Andriessen in Amsterdam. In 1990 schreef ze het stuk *Oi Kuu* voor cello en basklarinet. De cellopartij wordt hier door

Eva van de Poll vertolkt. Inspiratiebron voor deze compositie is de maan (O*i* kuu betekent ook 'O maan'). Het stuk begint met zoekende klanken met veel flageoletten in de cello en dubbeltonen in de basklarinet. De twee instrumenten passen bijzonder goed bij elkaar. Samen creëren ze een verstilde klankwereld die fascinerend is in haar ongrijpbaarheid.

Het *Façade-Trio* uit 1998 van de Franse componist Georges Aperghis (1945) is een heel ander werk. Het is een theaterstuk voor slagwerk (door Tatiana Koleva) en twee basklarinetten, Jelte Althuis speelt de tweede basklarinet. De musici zitten in een driehoek met het slagwerk in het midden. Inspiratie ontleende Aperghis naar eigen zeggen aan de sterren. Er is sprake van heel heftige, dichte passages met extreem hoge tonen op de basklarinetten, maar ook van uiterst stille tinkelende secties waarin het slagwerk aan het woord is. Als geheel kon dit stuk mij door haar weerbarstigheid het minst overtuigen. Wellicht moet je het veel vaker beluisteren.

De reis door de natuur is echter nog niet voorbij, want er is sprake van een bonustrack van Michael Finnissy (1946) uit augustus 2020, dus heel recent voor Fie Schouten gecomponeerd. Het heet *Mankind ReMix* en is een fraaie basklarinetsolo die de opname weer doet terugkeren naar het begin. Finnissy zegt zelf over deze solo: 'Het gaat over de menselijke natuur en ook over de mensheid als vormgever van de natuur.'

Henk Jansen

Bressers Reparatie:
 reparaties & onderhoud

- gespecialiseerd in complexe systemen (basklarinet, Duits systeem, historische instrumenten)
- innoverende werkwijze

Bergschenhoek – Zuid-Holland

 www.bressers-reparatie.nl
 tel. 06 - 24 80 79 57

DIRK VANDAMME

BAIRREL
an airy barrel!

www.dvdamme.be

